Tre exempel på bedömning av barnets bästa med ett barnrättsperspektiv, från Hässleholms kommun och Skåneskommuner

Bedömning av barnets bästa – Kajsa

Enligt barnkonventionens artikel 3 ska en bedömning av barnets bästa göras och barnets bästa ska enligt socialtjänstlagen och LVU vara avgörande i alla beslut som rör barnet. För Kajsa innebär detta att särskilt beakta hennes behov av trygg anknytning, stabil omsorg och fysisk och emotionell säkerhet. Kajsa befinner sig i en kritisk utvecklingsfas där grundläggande behov som närhet, rutiner och stimulans är avgörande för hennes kognitiva, sociala och emotionella utveckling (artikel 6 och 27). Hennes perspektiv har vägts in genom barnsamtal med stöd, observationer och samtal med föräldrar och referenter (artikel 12).

Kajsa är en social, nyfiken och utvecklingsmässigt välfungerande flicka som trivs i förskolan och har flera skyddsfaktorer i sin vardag. Förskolan bidrar med struktur, stimulans och positiva relationer, och det finns tecken på att hon har goda förutsättningar för fortsatt utveckling. Samtidigt framkommer omständigheter som kan innebära risker för Kajsa. Föräldrarna har svårigheter att uppmärksamma och möta hennes behov av emotionell närhet, trygghet och stabila rutiner. Detta riskerar att påverka hennes känsla av trygghet och kan få negativa konsekvenser för hennes utveckling. Mot bakgrund av Kajsas låga ålder är hon särskilt beroende av att hennes föräldrar kan uppfatta, tolka och svara på hennes signaler på ett konsekvent och trygghetsskapande sätt.

Vid bedömningen av Kajsas bästa har hänsyn tagits till hennes rätt till utveckling, trygghet, omsorg och delaktighet enligt barnkonventionens artiklar 2, 3, 6, 12 och 27. Bedömningen grundar sig på uppgifter från föräldrarna, observationer av samspelet mellan Kajsa och hennes föräldrar, information från förskolan och BVC samt Kajsas egna uttryck genom ord- och bildberättelser. I bedömningen väger Kajsas behov av känslomässig trygghet, stabil omsorg och förutsägbarhet tungt. De risker som framkommit bedöms kunna minskas genom tidiga stödinsatser riktade till föräldrarna. Föräldrarna har visat motivation att ta emot stöd, vilket ökar förutsättningarna för att insatserna ska få avsedd effekt. En samlad bedömning är därför att det är förenligt med Kajsas bästa att hon fortsatt bor kvar hos sina föräldrar under förutsättning att de tar emot stöd i sin föräldraroll. Föräldrarna behöver stärka sin förmåga att uppmärksamma, tolka och tillgodose hennes behov av känslomässig närhet, trygghet och stabil omsorg. Genom sådana insatser bedöms Kajsa få bäst förutsättningar att utvecklas utifrån sina behov samt att få de levnadsvillkor som främjar hennes långsiktiga hälsa och utveckling.

Bedömning av barnets bästa – Anton

Enligt barnkonventionens artikel 3 ska en bedömning av barnets bästa genomföras och enligt socialtjänstlagen och LVU ska barnets bästa vara avgörande i alla beslut som rör barnet. För Anton innebär detta att särskilt beakta hans behov av en god och nära relation till båda sina föräldrar (artikel 9), en trygg skolgång (artikel 28) och goda kamratrelationer (artikel 31). Hans perspektiv har vägts in genom samtal och lek, där utredaren anpassat metoden efter hans önskemål – bland annat genom fotbollsaktiviteter i en miljö där han känt sig trygg (artikel 12). Anton har getts flera möjligheter att uttrycka sina åsikter och

erfarenheter på ett sätt som varit anpassat efter hans ålder, mognad och individuella förutsättningar.

Anton är en social pojke med flera viktiga skyddsfaktorer i sin vardag. Han har fungerande relationer till jämnåriga, deltar aktivt i fotboll och har tillgång till vuxna förebilder utanför familjen. Dessa faktorer bidrar till hans motståndskraft och ger honom möjligheter till positiva sociala erfarenheter. Samtidigt utgör föräldrarnas långvariga konflikt en betydande riskfaktor. Konflikten påverkar Anton känslomässigt och skapar en lojalitetsbelastning som riskerar att få negativa konsekvenser för hans psykiska hälsa, skolgång och relation till båda föräldrarna. Anton har själv beskrivit hur han påverkas negativt av föräldrarnas bråk, att han ofta tänker på deras konflikter och att detta påverkar hans koncentration i skolan. Han har också uttryckt saknad av sin pappa och önskan om mer tid tillsammans med honom.

Vid bedömningen av Antons bästa har hänsyn tagits till hans rätt till utveckling, delaktighet, skolgång och umgänge med sina föräldrar enligt barnkonventionens artiklar 3, 6, 9, 12, 28, 27 och 31. Bedömningen grundar sig på samtal med Anton, hans föräldrar, skolpersonal och andra personer i hans närhet samt på den samlade information som framkommit under utredningen. Antons synpunkter har tillmätts betydande vikt eftersom de varit tydliga, konsekventa över tid och fått stöd i den information som framkommit från skolan och andra vuxna. Samtidigt har bedömningen inte enbart grundats på hans uttalade önskemål utan även på hans långsiktiga behov av trygghet, stabilitet och en god utveckling.

I den sammantagna bedömningen väger Antons behov av att få vara barn utan ansvar för föräldrarnas konflikt mycket tungt. Hans egen beskrivning av situationen visar att konflikten redan påverkar honom negativt. Barnets bästa bedöms därför vara att föräldrarna får stöd att minska konfliktnivån och stärka sin förmåga att samarbeta i frågor som rör Anton. En sådan förändring skulle öka förutsättningarna för att Anton mår bättre i vardagen, att relationen till båda föräldrar blir tryggare och att hans koncentration förbättras. Socialtjänsten bedömer därför att familjerådgivning eller annat samarbetsinriktat stöd för föräldrarna är den insats som bäst svarar mot Antons behov och rättigheter. Att föräldrarna motsätter sig stödinsatsen förändrar inte bedömningen av vad som är barnets bästa. Utredningen visar tvärtom att Antons uttryckta önskemål, tillsammans med övrig information, talar för att han har behov av att de vuxna tar ett större ansvar för att minska konflikterna kring honom. Då föräldrarna inte samtycker till insatsen avslutas utredningen utan åtgärd. Socialtjänsten bedömer att det finns fortsatt påtaglig risk att Antons behov och rättigheter inte fullt ut kommer att tillgodoses.

Bedömning av barnets bästa – Alicia

Enligt barnkonventionens artikel 3 ska en bedömning av barnets bästa göras och barnets bästa ska enligt socialtjänstlagen och LVU vara avgörande i alla beslut som rör barnet. För Alicia innebär detta att särskilt beakta hennes behov av trygghet, stabil omsorg och skydd från skadliga situationer (artikel 19 och 27). Hennes perspektiv har vägts in genom aktiva samtal där hon på ett tydligt och reflekterat sätt beskrivit hur mammans alkoholproblem påverkar hennes vardag (artikel 12). Alicia har haft en central roll i utredningen och getts goda möjligheter att uttrycka sina åsikter, erfarenheter och önskemål. Hon har deltagit aktivt i samtalen och beskrivit återkommande otrygghet i hemmet samt hur hon ofta tvingas ta ett större ansvar för sig själv än vad som är rimligt för en ungdom i hennes ålder.

Alicia har flera betydande skyddsfaktorer som stärker hennes förmåga att hantera svårigheter. Hon är begåvad, har god förmåga att uttrycka sina behov och känslor samt har ett etablerat socialt nätverk med trygga vuxna utanför familjen. Särskilt relationen till Stina och Kalle framstår som stabil och förtroendefull. Samtidigt föreligger allvarliga riskfaktorer. Mammans omfattande alkoholproblematik påverkar hennes förmåga att ge Alicia den omsorg, trygghet och stabilitet som hon har rätt till. Mamman saknar insikt om hur hennes missbruk påverkar Alicia och är inte mottaglig för stödinsatser. Utredningen visar att den nuvarande situationen innebär en påtaglig risk för Alicias hälsa, utveckling och välbefinnande på både kort och lång sikt. Alicia har uttryckt en stark vilja att vara självständig och klara sig utan stöd från andra vuxna, men hennes önskan behöver förstås i ljuset av de erfarenheter hon har av att ofta behöva förlita sig på sig själv snarare än på tillgängliga vuxna.

Vid bedömningen av Alicias bästa har hänsyn tagits till hennes rätt till delaktighet, utveckling, trygghet och skydd enligt barnkonventionens artiklar 2, 3, 6, 12, 19 och 27. Bedömningen grundar sig på samtal med Alicia, hennes mamma, skolpersonal och andra personer i hennes nätverk samt på den samlade information som framkommit under utredningen. Alicias synpunkter har tillmätts stor betydelse med hänsyn till hennes ålder, mognad och förmåga att resonera kring sin situation. Hennes uppgifter har varit tydliga, konsekventa och fått stöd av den information som framkommit från andra personer i hennes närhet.

I den sammantagna bedömningen väger Alicias behov av trygghet, stabilitet och tillgång till fungerande vuxenstöd tyngre än hennes önskemål att klara sig själv utan hjälp. Hennes vilja att vara självständig har beaktats noggrant, men bedöms inte fullt ut kunna tillgodose hennes behov av omsorg och skydd. Samtidigt har hennes synpunkter varit avgörande för valet av lösning. Genom att utredaren tillsammans med Alicia utforskat hennes nätverk har hon själv identifierat Stina och Kalle som personer hon känner förtroende för och skulle kunna tänka sig att bo hos. På så sätt har hennes delaktighet inte endast bestått i att uttrycka sin inställning till situationen, utan även i att bidra till utformningen av den lösning som bedöms vara bäst för henne. Barnets bästa bedöms därför vara att Alicia ges möjlighet att bo i ett tryggt och stabilt familjehem hos Stina och Kalle, under förutsättning att de godkänns som familjehem. En sådan placering bedöms kunna tillgodose Alicias behov av omsorg, skydd och känslomässig trygghet samtidigt som viktiga relationer och kontinuitet i hennes vardag kan bevaras. Utredaren är medveten om att insatsen kan innebära negativa konsekvenser för Alicia, bland annat att hon kan uppleva flytten som ett misslyckande eller en förlust av självständighet. Dessa konsekvenser har vägts mot de risker som följer av att stanna kvar i den nuvarande situationen. Vid denna avvägning bedöms behovet av skydd, trygghet och stabil omsorg väga tyngst. Mot denna bakgrund är bedömningen att en placering hos Stina och Kalle bäst tillgodoser Alicias rättigheter och långsiktiga behov.